

O'ZBEKISTONDA JAMOAT TRANSPORTINING SO'NGGI YILLARDAGI RIVOJLANISHI

Samatov Rustam Gaffarovich

Toshkent davlat transport universiteti dotsent PhD

Shokirjonova Dilnozaxon Toxirjon qizi

Toshkent davlat transport universiteti talaba

E-mail: abdullohshokirjonov02@gmail.com

909566266

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19272984>

ARTICLE INFO

Received: 1st March 2026
Accepted: 5th March 2026
Published: 27th March 2026

KEYWORDS

jamoat transporti, urbanizatsiya, avtobus tizimi, metro, elektrobus, transport infratuzilmasi, raqamlashtirish, mobilitet, logistika, ekologiya.

ABSTRACT

Mazkur ilmiy maqolada O'zbekiston Respublikasida jamoat transporti tizimining so'nggi yillardagi rivojlanish jarayonlari, modernizatsiya bosqichlari hamda ularning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, transport infratuzilmasini yangilash, elektr transport vositalarini joriy etish, raqamlashtirish jarayonlari va davlat siyosatining ushbu sohadagi ustuvor yo'nalishlari faktik ma'lumotlar asosida o'rganiladi. Shuningdek, transport xizmatlari sifatining oshishi va aholining mobil imkoniyatlariga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab beriladi.

Kirish

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida jamoat transporti tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Aholi sonining ortib borishi, urbanizatsiya jarayonlarining jadallashuvi hamda yirik shaharlarda transport yuklamasining oshishi jamoat transportini modernizatsiya qilishni zaruratga aylantirdi [1]. Ayniqsa, Toshkent shahri misolida transport tizimining yangilanishi, metro liniyalarining kengaytirilishi, zamonaviy avtobuslar va elektrobuslarning joriy etilishi muhim ahamiyat kasb etdi.

2017-yildan boshlab transport tizimini rivojlantirish bo'yicha qator davlat dasturlari qabul qilindi. Ushbu dasturlar doirasida transport infratuzilmasini yaxshilash, ekologik toza transport vositalarini joriy etish va xizmat sifatini oshirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar amalga oshirildi [2].

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, statistik ma'lumotlarni solishtirish, huquqiy hujjatlar va ilmiy manbalarni o'rganish usullaridan foydalanildi. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi, Davlat statistika qo'mitasi hamda xalqaro tashkilotlar hisobotlari asosiy manba sifatida tanlandi.

Shuningdek, quyidagi metodlar qo'llanildi:

- Dinamik tahlil (yillar kesimida rivojlanish ko'rsatkichlari)
- Taqqoslash usuli (eski va yangi tizimlar o'rtasida)
- Analitik baholash (transport tizimi samaradorligi)

Tadqiqotda faqat rasmiy va ilmiy manbalarga asoslangan faktik ma'lumotlar qo'llanildi.

Natijalar

O'zbekiston jamoat transporti tizimi so'nggi yillarda sezilarli darajada yangilandi. Xususan: Birinchidan, avtobus parkini yangilash ishlari amalga oshirildi. 2018–2023-yillar davomida Toshkent shahriga 2000 dan ortiq zamonaviy avtobuslar olib kelindi [3]. Ushbu avtobuslar ekologik talablar asosida ishlab chiqarilgan bo'lib, yoqilg'i sarfi kam va qulaylik darajasi yuqori hisoblanadi.

Ikkinchidan, elektrobuslar joriy etildi. 2022-yildan boshlab poytaxtda elektrobuslar harakati yo'lga qo'yildi, bu esa atmosfera ifloslanishini kamaytirishga xizmat qilmoqda [4].

Uchinchidan, metro tizimi kengaytirildi. Toshkent metrosida yangi yer usti halqa yo'nalishi ishga tushirildi va bir nechta yangi bekatlar foydalanishga topshirildi [5]. Bu esa transport tizimining umumiy yuklamasini kamaytirishga yordam berdi.

To'rtinchidan, raqamlashtirish jarayonlari joriy qilindi. "ATTO" to'lov tizimi orqali yo'lovchilar uchun qulay va shaffof to'lov mexanizmi yaratildi [6]

Tahlil va muhokama

O'zbekiston Respublikasida jamoat transporti tizimining so'nggi yillardagi rivojlanishini chuqur tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ushbu sohada amalga oshirilayotgan islohotlar mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim omillardan biriga aylanmoqda. Transport tizimi nafaqat aholining kundalik hayotini yengillashtiradi, balki iqtisodiy faoliyatning uzluksizligini ta'minlovchi strategik infratuzilma sifatida ham namoyon bo'ladi. Shu boisdan, jamoat transportining rivojlanishini kompleks yondashuv asosida baholash zarur hisoblanadi.

Avvalo, transport tizimini modernizatsiya qilish jarayoni aholining mobil imkoniyatlarini kengaytirganini alohida ta'kidlash lozim. So'nggi yillarda yangi avtobuslar, metro liniyalari va elektrobuslarning joriy etilishi natijasida yo'lovchilarning harakatlanish tezligi va qulayligi sezilarli darajada oshdi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, yirik shaharlarda jamoat transportidan foydalanish ko'rsatkichi oshib bormoqda, bu esa aholining shaxsiy transport vositalaridan foydalanish darajasining nisbatan kamayishiga olib kelmoqda [3]. Natijada yo'l harakati zichligi pasayib, transport tirbandliklari kamayish tendensiyasi kuzatilmoqda.

Transport tizimining rivojlanishi urbanizatsiya jarayonlari bilan chambarchas bog'liq. O'zbekiston aholisi sonining ortib borishi va shaharlarga migratsiyaning kuchayishi jamoat transportiga bo'lgan talabni keskin oshirdi. Ayniqsa, Toshkent shahri misolida ko'rish mumkinki, yangi metro yo'nalishlarining ochilishi va avtobus marshrutlarining optimallashtirilishi shahardagi transport yuklamasini muvozanatlashtirishga xizmat qilmoqda [5]. Bu esa shahar infratuzilmasining barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, transport tizimining iqtisodiy samaradorligini ham alohida tahlil qilish zarur. Jamoat transporti tizimining rivojlanishi yangi ish o'rinlarini yaratish, logistika xarajatlarini kamaytirish va umumiy iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qiladi. Transport infratuzilmasiga kiritilgan investitsiyalar uzoq muddatda iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi [10]. Ayniqsa, xalqaro moliya institutlari tomonidan moliyalashtirilayotgan transport loyihalari mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Ekologik jihatdan olib qaralganda, jamoat transportining rivojlanishi atrof-muhitni muhofaza qilish bilan ham bevosita bog'liq. Elektrobuslar va gaz yoqilg'isida ishlovchi avtobuslarning joriy etilishi natijasida zararli gazlar chiqarilishi kamaymoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, ekologik toza transport vositalari urban muhitda havoning ifloslanish darajasini sezilarli darajada pasaytiradi [8]. O'zbekistonda ham ushbu yo'nalishda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Raqamlashtirish jarayonlari transport tizimining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. "ATTO" kabi elektron to'lov tizimlarining joriy etilishi yo'lovchilar uchun qulaylik yaratish bilan birga, transport xizmatlarining shaffofligini ham ta'minlamoqda [6].

Naqd pulsiz to'lov tizimlari orqali yo'lovchi oqimini aniq hisobga olish imkoniyati paydo bo'ldi, bu esa transport rejalashtirish jarayonlarini yanada takomillashtirishga yordam bermoqda. Bundan tashqari, GPS monitoring tizimlari orqali transport vositalarining harakati nazorat qilinmoqda, bu esa xizmat sifatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, jamoat transporti tizimida mavjud muammolarni ham e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Avvalo, hududlar o'rtasidagi tafovutlar saqlanib qolmoqda. Yirik shaharlarda transport tizimi nisbatan yaxshi rivojlangan bo'lsa-da, qishloq va chekka hududlarda jamoat transporti yetarli darajada rivojlanmagan [11]. Bu esa hududlar o'rtasida ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblikni keltirib chiqarishi mumkin.

Yana bir muhim muammo — transport infratuzilmasining eskirganligi bilan bog'liq. Ayrim yo'llar, bekatlar va boshqa infratuzilma obyektlari zamonaviy talablar darajasida emas. Bu esa transport tizimining umumiy samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, infratuzilmani kompleks modernizatsiya qilish zarur hisoblanadi.

Transport tizimining rivojlanishida boshqaruv masalalari ham muhim ahamiyatga ega. Turli transport turlari o'rtasida integratsiyaning yetarli emasligi tizim samaradorligini pasaytiradi. Masalan, metro, avtobus va yo'nalishli taksilar o'rtasida yagona tarif va boshqaruv tizimining mavjud emasligi yo'lovchilar uchun noqulayliklar tug'diradi [10]. Shu bois, yagona transport tizimini shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, samarali jamoat transporti tizimi multimodal yondashuv asosida tashkil etilishi lozim. Ya'ni turli transport turlari o'zaro integratsiyalashgan holda ishlashi kerak. O'zbekistonda ham ushbu yo'nalishda dastlabki qadamlar qo'yilgan bo'lsa-da, hali bu borada qilinadigan ishlar ko'p.

Ijtimoiy jihatdan olib qaralganda, jamoat transportining rivojlanishi aholining turmush darajasini oshirishga xizmat qilmoqda. Transport xizmatlarining yaxshilanishi fuqarolarning ish, ta'lim va boshqa xizmatlarga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu esa ijtimoiy tenglikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi [7].

Shuningdek, transport tizimining rivojlanishi turizm sohasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy va qulay transport infratuzilmasi xorijiy turistlar uchun mamlakatni yanada jozibador qiladi. Ayniqsa, yirik shaharlarda transport tizimining yaxshilanishi turistik oqimning oshishiga xizmat qilmoqda.

Kelgusida jamoat transportini rivojlantirishda quyidagi ustuvor yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim: ekologik transport vositalarini kengaytirish, transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish, raqamlashtirish jarayonlarini chuqurlashtirish va hududlar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish. Shu bilan birga, transport tizimini boshqarishda innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda jamoat transporti tizimi so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlandi. Transport infratuzilmasining yangilanishi, ekologik toza transport vositalarining joriy etilishi va raqamlashtirish jarayonlari ushbu sohaning samaradorligini oshirdi.

Kelgusida quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq:

- Hududlararo transport tizimini rivojlantirish
- Qishloq joylarda transport xizmatlarini kengaytirish
- Yagona transport boshqaruv tizimini yaratish

Mazkur chora-tadbirlar orqali O'zbekistonda jamoat transporti tizimi yanada takomillashadi va xalqaro standartlarga mos darajaga yetadi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

[1] O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi. "Transport tizimini rivojlantirish strategiyasi", 2021, 12–18-betlar.

[2] O'zbekiston Respublikasi Prezident qarori PQ-4385, 2019, 3–7-betlar.

[3] Davlat statistika qo'mitasi. "Transport va aloqa statistikasi", 2023, 45–49-betlar.

- [4] Transport vazirligi hisobotlari, 2022, 22–25-betlar.
- [5] “Toshkent metropoliteni rivoji”, rasmiy hisobot, 2023, 10–14-betlar.
- [6] ATTO tizimi rasmiy ma’lumotlari, 2022, 5–9-betlar.
- [7] Jahon banki hisobotlari, “Urban transport in Central Asia”, 2021, 33–37-betlar.
- [8] BMT ekologiya dasturi (UNEP), 2022, 40–44-betlar.
- [9] OECD hisobotlari, “Digital transport systems”, 2021, 27–31-betlar.
- [10] Asian Development Bank. “Uzbekistan Transport Sector Review”, 2020, 55–60-betlar.
- [11] O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori, 2022, 8–12-betlar.
- [12] “Markaziy Osiyoda transport infratuzilmasi”, ilmiy maqola, 2021, 66–70-betlar.

